

Nr 104.

Godkänd av första kammaren den 24 mars 1920.
Godkänd av andra kammaren den 24 mars 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion om ändring i vissa delar av förordningen om landsting.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 8).

Till Konungen.

I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring i förordningen om landsting, att stad, som icke utgör egen valkrets, och som icke utan olägenhet kan förenas med annan eller andra städer, må förenas med den domsaga, vari eller varintill den är belägen.

Vid tillkomsten av 1862 års förordning om landsting var frågan, om stad skulle deltaga i landsting eller ej, föremål för starka meningsbrytningar; särskilt anförde man mot städernas deltagande i landstingen, att dessa, som till övervägande del komme att bestå av representanter för landsbygden, icke skulle tillräckligt beakta städernas speciella intressen. Frågan löstes genom bestämmelsen, att stad, vars folkmängdsiffra ej översteg 25,000, skulle deltaga i landsting, under det att stad med större invånareantal skulle utskiljas ur respektive landstingsområde. För att undanröja de betänkligheter, som från städernas håll framkommit mot stads deltagande i landsting, stadgades därjämte, att de städer, som deltog i landsting, skulle i desamma erhålla en i förhållande till folkmängden starkare representation än landsbygden.

Detta stadgande om starkare representation för städerna bibehålls
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 14 saml. Nr 104—106.

även, då det proportionella valsättet 1909 infördes vid landstingsmannaval. Därvid genomfördes även, som en följd av proportionalismens införande, bestämmelser om större valkretsar, och då måste givetvis, på grund av den olika representationsrätten, städerna för sig sammanslås till särskilda valkretsar, skilda från landsbygdens.

Så länge den olika representationsrätten för land och stad kvarstod, var alltså en uppdelning på lands- och stadsvalkretsar vid val till landsting nödvändig. Då denna olika representationsrätt genom lagen av 23 december 1918 borttogs, var emellertid möjlighet beredd även för nya bestämmelser beträffande valkretsindelningen. Tanken på en sådan förändring, varigenom vid indelningen i landstingsvalkretsar stad skulle kunna sammanföras med kringliggande landsbygd, framfördes också av det tredje särskilda utskottet vid 1918 års urtima riksdag, som hade att behandla de föreslagna ändringarna i landstingsförordningen. Utskottet skriver nämligen i sitt utlåtande nr 1, sedan det motiverat det av hänsyn till proportionalismens bättre tillgodoseende framkomna förslaget, att på landet minimiantalet landstingsmän på varje valkrets skulle höjas från tre till fem: »En motsvarande anordning för städernas vidkommande har utskottet däremot med hänsyn till de med en dylik anordning förenade praktiska svårigheterna och den knappa tid, som stått till utskottets förfogande, för närvarande ej kunnat föreslå. Frågan synes emellertid utskottet vara värd all uppmärksamhet, *därvid särskilt bör tagas under överbägande, huruvida icke för vinnande av det angivna syftemålet mindre städer lämpligen kunna förenas med kringliggande landsbygd i gemensamma valkretsar.*» Utskottet har alltså tänkt sig sammanförandet i gemensamma valkretsar av städer och landsbygd såsom ett medel att skapa de större valkretsar, som ur proportionalismens synpunkt äro önskvärda.

En förändring i den riktning, som i det nämnda utskottsutlåtandet antydes och i förevarande motion föreslås, synes ur flera synpunkter väl motiverad. De vid landstingsförordningens tillkomst framkomna farhågorna för en stark intressesmotsättning mellan stad och landsbygd inom landstingen hava, så vitt riksdagen har sig bekant, icke besannats och därmed hade bestämmelsen om skilda valkretsar lika väl som det 1918 borttagna stadgandet om olika representationssätt förlorat sitt väsentliga berättigande. Det torde vara otvivelaktigt, att de smärre städer, varom här är fråga, ur intressesynpunkt i regel stå närmare kringliggande landsbygd än de städer, med vilka de för närvarande äro förenade till landstingsvalkretsar. Särskilt starkt framträder den berörda bristen i nuvarande ordning i de icke sällsynta fall, då ett flertal småstäder i skilda delar av ett län äro för-

enade till en landstingsvalkrets. Härtill kommer att, såsom i det citerade utskottsutlåtandet framhålles, genom en förändring i föreslagen riktning större valkretsar skulle kunna erhållas, vilket ur proportionalismens synpunkt måste anses önskvärt; de flesta stadsvalkretsarna äro enligt nu gällande ordning så små, att det proportionella valsättet alls icke, eller blott i ringa grad, kommer till sin rätt. På grund av dessa skäl anser riksdagen en förändring i den av motionären föreslagna riktningen önskvärd.

Riksdagen anser sig emellertid ej kunna, såsom i motionen påyrkats, omedelbart föreslå de ändringar i landstingsförordningen, som för tillgodo-seende av motionens syftemål äro behöfliga. En begäran hos Eders Kungl. Maj:t om utarbetandet av behöfliga standganden synes så mycket mera befogad, som möjligen, i samband med pågående utredning om reformering av det proportionella valsättet, även andra förändringar i hithörande delar av landstingsförordningen kunna visa sig behöfliga. Därjämte bör, enligt riksdagens mening, vid utarbetandet av dessa bestämmelser den frågan komma under prövning, huruvida icke i fall, då städerna i en landstingsvalkrets fortfarande önska bilda gemensam valkrets, detta fortfarande utan hinder av de ifrågasatta nya bestämmelserna må kunna ske.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om sådana ändringar i förordningen om landsting, att stad, som icke utgör egen valkrets och ej utan olägenhet kan förenas med annan eller andra städer, må förenas med den domsaga, vari eller varintill den är belägen.

Stockholm den 24 mars 1920.

Med undersåtlig vördnad.